

Vilniaus universitetas
Medicinos fakultetas

STUDENTŲ MOKSLINĖS VEIKLOS TINKLO LXXVI KONFERENCIJA

Vilnius, 2024 m. gegužės 13–17 d.

PRANEŠIMŲ TEZĖS

Leidinį sudarė

VU MF Mokslo ir inovacijų skyriaus

inovacijų specialistas Kristijonas PUTEIKIS ir

administratorė Rima DAUNORAVIČIENĖ

VILNIAUS
UNIVERSITETO
LEIDYKLA

2024

Mokslo komitetas:

doc. dr. Valdemaras Jotautas
dr. Diana Bužinskienė
prof. dr. Violeta Kvedarienė
prof. dr. (HP) Saulius Vosylius
prof. habil. dr. (HP) Gintautas Brimas
Indrė Sakalauskaitė
Laura Lukavičiūtė
dr. Agnė Abraitienė
doc. dr. Jūratė Pečeliūnienė
prof. dr. Vaiva Hendrixson
doc. dr. Ieva Stundienė
prof. dr. Eglė Preikšaitienė
doc. dr. Birutė Zablockienė
prof. dr. Pranas Šerpytis
Artūras Mackevičius

dr. Žymantas Jagelavičius
doc. dr. Agnė Kirkliauskienė
prof. dr. Marius Miglinas
Žilvinas Chomanskis
doc. dr. Kristina Ryliškienė
prof. dr. Vilma Brukienė
doc. dr. Saulius Galgauskas
Andrius Žučenka
doc. dr. Birutė Brasiūnienė
doc. dr. Jaunius Kurtinaitis
prof. dr. Eugenijus Lesinskas
doc. dr. Goda Vaitkevičienė
prof. dr. Alvydas Navickas
doc. dr. Rima Viliūnienė
prof. dr. (HP) Edvardas Danila

prof. dr. Nomedą Rima Valevičienė
Teresė Palšytė
doc. dr. Vytautas Tutkus
doc. dr. Danutė Povilėnaitė
dr. Viktorija Andrejevaitė
prof. dr. Robertas Stasys Samalavičius
dr. Agnė Jakavonytė-Akstinienė
doc. dr. Jurgita Stasiūnienė
dr. Arnas Bakavičius
prof. dr. Gilvydas Verkauskas
prof. dr. Sigitą Lesinskienė
doc. dr. Marija Jakubauskienė
prof. dr. (HP) Janina Tutkuvienė

Organizacinis komitetas:

Kristina Marcinkevičiūtė
Viktorija Rakovskaitė
Austėja Grudytė
Justina Semenkovaitė
Matas Žekonis
Rokas Žekonis
Milvydė Marija Tamutytė
Augustė Senulytė
Miglė Miglinaitė
Rokas Bartuška
Damian Luka Mialkowskyj
Karina Mickevičiūtė
Jovita Patricija Druta
Emilija Šauklytė

Austėja Račytė
Tadas Abartis
Mindaugas Smetaninas
Rafal Sinkevič
Gerda Šlažaitė
Kamilė Čeponytė
Einis Novičenko
Benas Matuzevičius
Gabriela Šimkonytė
Ieva Ruzgytė
Milda Mikalonytė
gyd. rez. Valentinas Kūgis
gyd. rez. Gabrielė Bielinytė
Vėjas Vytautas Jokubynas

Deivilė Kvaraciejūtė
Julija Pargaliauskaitė
Paulius Montvila
Rūta Bleifertaitė
Alicija Šavareikaitė
Julija Kondrotaitė
Gediminas Gumbis
Joana Leščevskaja
Gabrielė Bajoraitė
Augustinas Stasiūnas
Odeta Aliukonytė
Robertas Basijokas
Elvin Francišek Bogdzevič

ISSN 2783-7831 (skaitmeninis PDF)

© Tezių autoriai, 2024

© Vilniaus universitetas, 2024

MATRICIDAS – „ŠIZOFRENIŠKASIS NUSIKALTIMAS“? LITERATŪROS APŽVALGA.

Darbo autorė. Ernesta LENKAUSKAITĖ, VI kursas.

Darbo vadovas. Prof. dr. Alvydas NAVICKAS, VU MF Klinikinės medicinos institutas, Psichiatrijos klinika.

Darbo tikslas. Remiantis mokslinėmis publikacijomis, apžvelgti sąsają tarp matricido ir šizofrenijos, aptarti nusikaltimo ypatumus, aplinkybes, provokacinius faktorius ir nusikaltėlio ypatybes, turėjusias įtakos žmogžudystei.

Darbo metodika. Literatūros paieška atlikta pasitelkus PubMed duomenų bazę ir Google Scholar paieškos sistemą, naudojant atitinkamus raktažodžius anglų kalba ir jų kombinacijas: *schizophrenia, matricide, crime, violence, homicide, paricide*. Mokslinių publikacijų atrankai naudoti įtraukimo kriterijai: publikuotos anglų kalba, suteikta prieiga prie pilno teksto, aprašomas TLK–10 F20.xx diganozes atitinkantis sutrikimas. Citavimo laikotarpiui apribojimų nebuvo taikoma.

Rezultatai. Į literatūros apžvalgą iš viso įtraukta 12 mokslinių publikacijų. Statistiškai, matricidas yra retas reiškinys, sudarantis 1–4 proc. visų nusikaltimų. Tačiau pastebėta tendencija, jog didesnė dalis matricidą įvykdžiusių asmenų serga šizofrenijos spektro sutrikimais (mažiausiai 43,2 proc.). Matricidą dažniausiai įvykdo jauni, vieniši, mažai bendraujantys asmenys, neretai turintys psichikos sveikatos sutrikimų ir gyvenantys su valdingomis, neįgaliomis ir / ar fiziškai trapiomis motinomis. Santykius tarp tokių vaikų ir motinų galima apibūdinti kaip ambivalentiškus, pasireiškiančius kaip abipusė priklausomybė, bet su išreikštu priešišku. Šizofreniją sergančių asmenų įvykdytam matricidui didelę įtaką turi kludiesių sistemos, apimančios jų motinas. Nusikaltimo motyvai daugiausiai remiasi persekiojimo kludiesiais bei identifikavimo sutrikimais. Smurtinio elgesio pasireiškimui įtakos taip pat turi medikamentinio gydymo režimo nesilaikymas bei psichoaktyvių medžiagų vartojimas. Matricidas pasižymi savo žiaurumu, būna brutalus, staigus ir trumpas. Nusikaltimo vieta dažniausiai tampa motinų namai, o aukos nužudomos jas daužant arba kartotinant badant aštriais objektais. Nusikaltimui naudojami buki ar aštrūs daiktai, rečiau šaunamieji ginklai, tačiau pastebėta, jog įrankio pasirinkimą nesuplanuoto nusikaltimo atveju lemia galimybė greitai jį pasiekti. Pasireiškia ir itin žiauraus nužudymo elementai – kartotinis aukos badymas aštriais objektais, talžymas, kūno supjaustymas į atskiras dalis, galvos nupjovimas. Po nusikaltimo nusikaltėliai dažnai nejaučia kaltės jausmo, be to, didžioji dalis jų nebando paslėpti nusikaltimo pėdsakų. Nors matricidą dažnesniu atveju įvykdo sūnūs, motinų nužudymas nėra svetimas ir dukroms, jų įvykdyto matricido metu irgi pasireiškia anksčiau aptarti nusikalstamos veikos bruožai. Lyginant patricidą (tėvo nužudymą) ir matricidą, išsiaiškinta, jog šizofrenija sergantys pacientai pastarąjį įvykdo dažniau.

Matricido ir šizofrenijos ryšį labai svarbu įvertinti kritiškai. Nors gausu klinikinių atvejų, pagrindžiančių mintį, jog matricidas teisingai vadinamas „šizofreniškuoju nusikaltimu“, reikia pabrėžti, jog tipinio matricidą įvykdžiusio asmens prototipas yra daugiausiai paremtas būtent pacientų klinikinėmis istorijomis, o ne analitiniais tyrimais. Kiti provokaciniai faktoriai, ne vien liga, gali lemti nusikaltimo įvykdymą. Motinos taip pat neretai būna šizofreniją sergančių asmenų pagrindinės globėjos, turi su jais glaudžiausią kontaktą, todėl verta apsvastyti idėją, jog jos tampa taikiniu todėl, kad yra arčiausiai.

Išvados. Matricidas – heterogeniškas nusikaltimas, kurio įvykdymui įtakos turi daug psichosocialinių faktorių, įskaitant ir subjektyvius stresorius bei psichoaktyvių medžiagų vartojimą. Literatūra matricido ir šizofrenijos ryšio klausimais daugiausiai paremta klinikiniais atvejais, ne analitinėmis studijomis, todėl išlieka tolimesnių tyrimų šia tema poreikis. Nors esamos studijos leidžia patvirtinti įtariamą sąsają tarp matricido ir šizofrenijos, tačiau tikslus priežastinis ryšys išlieka neaiškus. Kiekvienas matricido atvejis turėtų būti vertinamas individualiai.

Raktažodžiai. Šizofrenija; matricidas; žmogžudystė; smurtas; nusikaltimai; psichikos sveikatos sutrikimai.